

Найбільш вдалим на сьогодні, є рішення зазначеної проблеми, запропоноване німецьким законодавством, яке знайшло засоби забезпечити інтереси користувачів у цифровому середовищі.

По-перше, за німецьким законом про авторське право ні дії по обходу, ні дії по виготовленню і розповсюдженню пристроїв по обходу не є злочином, коли вони вчинені виключно для особистого користування. Хоча у випадку заподіяння правовласнику шкоди такими діями, вони можуть стати підставою для пред'явлення позову користувачеві на підставі норм цивільного законодавства.

По-друге, правовласник, який застосовує засоби технічного захисту, повинен (за деякими виключеннями) забезпечити користувачів необхідними засобами, щоб вони могли використовувати твір так, як це передбачено у відповідних нормах. Суб'єкт права, який не виконує дану вимогу, може переслідуватися в суді і понести покарання [3, с. 189].

Таким чином ми бачимо, що на сьогодні питання вдосконалення законодавства у галузі авторського права і суміжних прав, гармонізація національного законодавства із законодавством країн-членів ЄС є досить актуальними, назріла реальна потреба створення системи виключно правомірного використання на території України творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм, виконань, фонограм, програм телерадіомовлення - системи, яка б гарантувала рівень захисту, аналогічний тому, що існує у Європейському Співтоваристві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23.12.1993р., // Відомості Верховної Ради України – 1993. - № 3792-ХІІ, ст. ст. 20-25, ст. ст.40-43.

2. Про Рекомендації парламентських слухань "Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування" // Постанова ВРУ від 27.06.2007, № 1243-V / Відомості Верховної Ради України від 09.11.2007, № 45, стор. 2001, стаття 524

3. Ващинець І.І Деякі питання правового статусу технічних засобів захисту авторського права і суміжних прав / І.І. Ващинець // Часопис Київського університету права. — 2009. — № 2. — С. 186-192.

Бутрин – Бока Н. С.

к.ю.н., старший викладач кафедри
цивільного права і процесу ЮФ ТНЕУ

ПРАВО УЧАСНИКА НА ВИХІД ІЗ ТОВАРИСТВА – ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА

Корпоративні права є досить специфічними за своєю юридичною природою та щоразу привертають увагу для свого дослідження у різних аспектах і науковців, і практиків. З урахуванням того, що Україна прямує до ЄС, а національне законодавство має бути наближеним до міжнародних стандартів, то обрана тема являється актуальною.

Як відомо, категорії «здійснення корпоративних прав» та «реалізація корпоративних прав» необхідно розрізняти. Під здійсненням корпоративних прав слід розуміти тривалий процес втілення правових можливостей, передбачених нормами права. Під реалізацією корпоративних прав розуміється не лише процес втілення в життя правових можливостей, а й досягнення певного кінцевого результату, на що спрямована дія цього права, а також визначення юридичного скерування цих можливостей. Однак, не слід забувати і про форми реалізації корпоративних прав.

У главі 8 ЦК України зазначається, що учасники господарського товариства мають право у порядку, встановленому установчим документом товариства та законом, здійснити відчуження часток у статутному (складеному) капіталі товариства, цінних паперів, що засвідчують участь у товаристві, у порядку, встановленому законом[1].

У вищезгаданому праві деякий час поза увагою законодавця залишалось врегулювання питання щодо права на частку в статутному капіталі. До внесення змін у Закон України «Про господарські товариства» серед загальних прав учасників господарського товариства були визначені такі:

- брати участь в управлінні справами товариства в порядку, визначеному в установчих документах, за винятком випадків, передбачених цим Законом;
- брати участь у розподілі прибутку товариства та одержувати його частку (дивіденди);
- вийти в установленому порядку з товариства;
- одержувати інформацію про діяльність товариства[2].

Право учасника на вихід із товариства є однією із форм реалізації корпоративних прав. Відповідно постає питання, яким чином здійснюється вихід учасника із товариства. Найбільш часто вихід із товариства відбувається шляхом подання заяви про намір виходу учасника цього товариства.

У фаховій літературі виокремлені також інші способи реалізації права учасника на вихід із товариства. Крім добровільного (шляхом подання заяви), визначаються такі способи: 1) примусовий вихід; 2) вихід через причини, що не залежать від учасника, який бажає вийти із товариства [3].

Примусовий вихід учасника слід розуміти як припинення його участі в діяльності товариства, тобто виведення (виключення) учасника з його складу. Вихід через причини, які не залежать від учасника, – це вибуття зі складу учасників на підставі рішення про визнання учасника таким, що вибув із його складу (наприклад, унаслідок смерті учасника або оголошення його померлим, ліквідації юридичної особи – учасника товариства), а також звернення стягнення на частину майна товариства з обмеженою відповідальністю, пропорційну до частки учасника у статутному капіталі [3].

Слід висловити деякі застереження щодо цього висновку. По-перше, припинення участі в товаристві не є правом учасника, оскільки право – це певна можливість поведінки. Якщо особа хоче, то може реалізувати її, а хоче – ні. Учасник має право вибору поведінки: реалізувати право на вихід або не реалізовувати його і залишатися учасником надалі. Припинення участі (виключення учасника) не залежить від волі учасника, хоча певним чином зумовлюється його поведінкою. По-друге, підставою для прийняття рішення про припинення участі є систематичне невиконання обов'язків учасника або певне грубе порушення. Підставою для зміни складу учасників товариства є заява учасника про вихід.

Вихід через причини, які не залежать від учасника, також не передбачає вияву реалізації певної можливої поведінки (як суб'єктивного права). Смерть учасника або оголошення його померлим, ліквідація юридичної особи – учасника товариства не залежать від його волі.

Отже, єдиним способом реалізації права учасника на вихід є добровільний вихід шляхом вчинення одностороннього правочину – подання заяви учасника товариства.

Учасник, який бажає вийти з товариства, має право також на майнові результати його діяльності, насправді виникало чимало суперечливих судових рішень. З огляду на це Законом України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України» № 997-V від 27 квітня 2007 р. було внесено зміни, за якими до прав учасників господарських товариств зараховано право здійснити відчуження часток у статутному (складеному) капіталі товариства, цінних паперів, що засвідчують участь у цьому товаристві, в порядку, встановленому законом [4].

Отже, на нашу думку, маємо некоректно сформульоване положення п. «д» ч. 1 ст. 10 Закону України «Про господарські товариства», яким закріплено право учасника товариства здійснити відчуження часток у статутному (складеному) капіталі товариства, цінних паперів, що засвідчують участь у цьому товаристві. На наш погляд, учасник має «право відчужити частку у статутному капіталі», а не «право здійснити відчуження частки в статутному капіталі». Здійснення відчуження характеризує процес реалізації цього права. Проте саме право полягає у можливості відчужити. Хоча слід зауважити, що і це формулювання не вважаємо абсолютно правильним. Предметом договорів відчуження є саме корпоративні права, а не частка. Відповідно остаточно правильне формулювання вищеподаного законодавчого положення, на нашу думку, мало б бути таким: «право відчужити корпоративні права».

З огляду на це необхідно корегувати п. «д» ч. 1 ст. 10 згаданого Закону та викласти його в такій редакції: «відчужити корпоративні права».

В юридичній літературі виокремлюють ще одну форму реалізації корпоративного права - право учасника (акціонера) товариства розпоряджатися на власний розсуд своїми корпоративними правами. Це передбачає, що акціонер має право без згоди на це товариства та інших акціонерів у будь-який період продати (обміняти, подарувати, залишити у спадок) всі або частину своїх акцій будь-якій особі за будь-якою ціною [5, с. 3]. Проте щодо цього слід заперечити. Можливість розпоряджатися (зокрема відчужити) корпоративними правами – це одна із трьох класичних правоможностей власника – володіння, користування, розпорядження. Розпорядження певним майном (у цьому разі корпоративними правами) не може бути правом. Ним не наділяють. Априорі воно або є (якщо правовий титул – право власності), або його нема (якщо правовий титул – право володіння, право оперативного управління і т. ін.). З огляду на це вважаємо, що розпорядження (відчуження) корпоративними правами не можна визначати як окреме право власника корпоративних прав, як окрему форму реалізації корпоративного права.

Підсумовуючи вищевикладене, слід відмітити, що право учасника на вихід із товариства – це одна із форм реалізації корпоративного права і супроводжується такий вихід шляхом подання учасником такого товариства заяви, тобто вчиненням одностороннього правочину, а Закон України «Про

господарські товариства» потребує змін, доповнень та доопрацювань, оскільки не являється досконалим регулятором корпоративних правовідносин.

ЛІТЕРАТУРА :

1. Цивільний кодекс України № 435-VI від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
2. Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти) : моногр. / [В. В. Луць, В. А. Васильєва, Н. Р. Кобецька, та ін.] ; за заг. ред. В. В. Луця. – Тернопіль : Підруч. і посіб., 2007. – 320 с.
3. Керницький А. Права акціонерів, шляхи і ступінь їх захисту [Електронний ресурс] / А. Керницький. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2357>.
4. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України : Закон України № 997-V від 27.04.2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 33. – Ст. 440.
5. Про господарські товариства : Закон України № 1576-XII від 19.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 682.

Гелецька І.О.

к.ю.н., заступник директора з науково-методичної роботи та міжнародного співробітництва,
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

КАТЕГОРІЯ ВОЛІ В АСПЕКТІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВОЧИНУ

Виступаючи невід'ємним атрибутом людського способу буття, воля становить фундаментальну його характеристику. Будучи загальнонауковою категорією, вона вивчається філософією, психологією, юриспруденцією й іншими науками. Категорія волі у праві загалом, й в цивільному праві зокрема, має фундаментальне значення, пронизуючи практично весь нормативний матеріал. Право має свідомо-вольовий характер і по своїй сутності є проявом волі й свідомості людей, що створюють конкретні правові норми.

Воля лежить в основі цивільної правосуб'єктності: особа набуває можливість бути рівноправним учасником правовідносин, тобто своїми діями створювати, змінювати або припиняти для себе права й обов'язки, тільки після того, як вона набуває здатність самостійно формувати й виявляти волю. Наявність самостійної волі визначає суб'єкта права, відображаючи його взаємини з реальністю.

Розробкою теорії волі у праві загалом й у цивільному праві зокрема в різні часи займалися М. М. Агарков, М. І. Брагінський, С. Н. Братусь, А. В. Венедиктов, В. В. Вітрянський, Р. Ієрінг, О. С. Іоффе, А. А. Козловський, О. А. Красавчиков, В. В. Луць, І. Б. Новіцький, В. А. Ойгензихт, П. С. Пацурківський, І. А. Покровський, С. В. Савчук, Ф. С. Хейфец, В. В. Черепакін, Г. Ф. Шершеневич, В. П. Шахматов та інші. Ними розглядалися питання недійсності правочинів із пороками волі, правосуб'єктності юридичної особи, способів виявлення волі й порядку здійснення волі через представника.